

**Národní institut dětí a mládeže MŠMT, zařízení pro další vzdělávání
pedagogických pracovníků a školské zařízení pro zájmové vzdělávání,
Sámova 3, 101 00 Praha 10**

Olympiáda v českém jazyce, 39. ročník, 2012/2013 – školní kolo

I. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

1. Přípona *-ice* označuje často ženskou bytost (*lvice, dělnice*), může však mít i jiné významy.

a) K následujícím popisům významu doplňte vhodná slova zakončená na *-ice*.

„nádooba určená k pití nebo uchovávání zavařených potravin“ _____

„druh pokrývky hlavy“ _____

„kamenná nebo keramická deska, určená na podlahy, k obkládání stěn ap.“ _____

„zařízení na uchovávání potravin v chladu“ _____

„výrobek z rozsekaných drobů, masa a žemlí, plněných do vepřového střeva nebo jeho náhražky“ _____

b) K následujícím slovům doplňte vhodný popis jejich významu.

klávesnice

konvice

dálnice

kraslice

2. Následující věta není jednoznačná:

Zpěvák přijede potěšit své fanoušky ze Slovenska.

a) Přeformulujte ji dvěma způsoby tak, aby každý z nich vyjadřoval jiný význam:

b) Vysvětlete, v čem spočívá víceznačnost původní věty:

3. Doplňte do neúplných frazémů pojmenování nástrojů.

chrápe, jako když _____ řeže

padla _____ na kámen

sevřít někoho do _____

je děravý jako _____

utopil by ho na _____ vody

křičí, jako by ho na _____ brali

4. i) *Angela Merkelová vystoupila včera s projevem před německým parlamentem.*

ii) *Demonstrace za ukončení provozu jaderných elektráren se konala jako už tradičně před německým parlamentem.*

a) Uveďte, kde se každá z událostí odehrála.

b) V bodě a) jste uvedli dvě různá místa. Podtrhněte ve větách slovo, jehož užití ve dvou různých významech tento rozdíl způsobuje, a jeho význam v každé větě popište.

5. Po dvou letech...

Doplňte větu dvěma způsoby tak, aby zadané slovní spojení mělo pokaždé jiný význam.

6. Dokončete zadané obměny následujících vět tak, abyste místo podtržených podstatných jmen užili slovtvorně příbuzná slovesa.

a) *Kvůli nemoci se nemohl zúčastnit kurzu. – Nemohl se zúčastnit kurzu, protože*

_____.

b) *Zaujetí tak nekompromisního postoje mě u něj překvapilo. – Překvapilo mě, že*

_____.

c) *Křest desky se konal v Lucerně za přítomnosti mnoha známých zpěváků. – Deska*

_____.

d) *Pravoslavná církev požaduje od členek Pussy Riot pokání. – Pravoslavná církev*

požaduje, aby _____.

7. Reklama vytváří za pomoci různých vizuálních i jazykových prostředků image výrobku.

Tvar jednoho slova můžeme v zadané větě vykládat jako dva různé pády.

a) Toto slovo vypište a dané pády uveďte.

b) Změňte slovosled věty tak, abyste jednu z možností vyloučili (tvary slov ve větě neměňte).

8. *Pokud Ti to něco říká,
v češtině je i matematika.
Například stožár je dvěstěžár dělený dvěma
nebo třicetižár krát dvě plus čtyřicetižár.
Stodola je dvacetidola na druhou mínus třistadola,
Třinec je Osminec bez Pětince
a sedmikráska polovina čtrnáctikrásky.*

(Zdroj: <http://ld.johannesville.net/perlicky/01-zajimavosti-cestiny-prevazne-nevazne>; upraveno)

Inspirujte se uvedeným textem a napište po třech existujících českých slovech, která ve svém zápisu skrývají řetězec písmen *sto*, *tři* a *pět*. Slova nesmějí být navzájem příbuzná; neuvádějte také slova ze zadání, číslovky a složeniny z nich utvořené.

**Národní institut dětí a mládeže MŠMT, zařízení pro další vzdělávání
pedagogických pracovníků a školské zařízení pro zájmové vzdělávání,
Sámova 3, 101 00 Praha 10**

**Olympiáda v českém jazyce, 39. ročník, 2012/2013 – školní kolo
I. kategorie**

Slohový úkol

Za tohle ti patří dík

Zpracujte téma libovolnou formou a zadanou větu použijte v textu jako jakoukoliv jeho součást, např. jako nadpis, jako úvod nebo závěr. Doporučená délka 20–25 řádek.

Školní kolo OČJ 2012/2013 – 39. ročník – I. kategorie – řešení:

1. a) *sklenice, čepice/beranice, dlaždice, lednice, jitrnice/jaternice*

b) Příklady řešení: ‚ovládací soustava kláves / tlačítek u různých zařízení, např. u počítače, varhan...‘; ‚nádobu uzpůsobená k nalévání tekutiny‘; ‚několikaproudová silnice se stavebně oddělenými směry určená pro dálkovou dopravu‘; ‚ozdobené (vyfouknuté) velikonoční vejce‘

Bodování: a) za 5 vhodných doplnění – 2 body;
za 4 vhodná doplnění – 1 bod.

b) za 4 vhodná vymezení významu – 3 body;
za 3 vhodná vymezení významu – 2 body;
za 2 vhodná vymezení významu – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **5 bodů**.

2. a) Příklady řešení: *Zpěvák přijede potěšit své fanoušky, kteří pocházejí ze Slovenska. / Zpěvák přijede potěšit své slovenské fanoušky. – Zpěvák přijede ze Slovenska, aby potěšil své fanoušky. / Zpěvák přijede ze Slovenska potěšit své fanoušky.*

b) Příklad vysvětlení: Víceznačnost konstrukce spočívá v tom, že předložkový pád *ze Slovenska* může v tomto postavení být jak přívlastkem, rozvíjejícím podstatné jméno, tak příslovečným určením místa, rozvíjejícím sloveso.

Poznámka: Uvede-li soutěžící v řešení a) formulaci *Zpěvák přijede na Slovensko, aby odtamtud potěšil své fanoušky* apod. (tj. např. tak, že jeho koncert bude televize přenášet i do jiných zemí), uznávejte ji jako jedno ze dvou požadovaných řešení.

Bodování: a) za vhodnou dvojici vět nebo souvětí – 1 bod;
b) za výstižné vysvětlení – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **2 body**.

3. *pilou; kosa; kleští/svěráku; řešeto/cedník; lžíci/lžičce; nože* (uznávejte i: *vidle*)

Bodování: za 6 vhodných doplnění – 3 body;
za 5 vhodných doplnění – 2 body;
za 4–3 vhodná doplnění – 1 bod.

Maximálně tedy **3 body**.

4. a) Příklady řešení: i) v prostoru, kde jsou přítomni poslanci / uvnitř budovy parlamentu / v jednacím sále; ii) před budovou parlamentu

b) parlamentem; příklady řešení: i) osoby zvolené do parlamentu / poslanci parlamentu;
ii) sídlo/budova parlamentu

Bodování: a) za uvedení obou možností – 1 bod;

b) za podtržení správného slova včetně uvedení obou významů – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **2 body**.

5. Příklad řešení: *Po dvou letech pracovního pobytu v Japonsku se rozhodl, že se tam usadí natrvalo. – Po dvou letech přes Atlantik už mě do letadla nikdo nedostane.*

Poznámka: Uvede-li soutěžící dvojici vět, v nichž se bude význam spojení *po dvou letech* lišit významem předložky *po*, tj. např. *Po dvou letech jsem změnil zaměstnání. – Po dvou letech dostali všichni pachatelé útoku kromě organizátora.*, uznávejte ji jako správné řešení.

Bodování: za vhodnou dvojici vět – **1 bod**.

6. a) ... *onemocněl*.
b) ...*zaujal tak nekompromisní postoj*.
c) ... *byla pokřtěna...* / ... *byla křtěna...* / ... *se křtila...*
d) ... *se členky Pussy Riot kály*.

Poznámka: Neuznávejte přísudky jmenné se sponou (*byl nemocný, byla křtěná*), které neodpovídají zadání (nejde o slovotvorně příbuzná slovesa), ani podoby *zaujmul, pokály se*.

Bodování: za 4 vhodná doplnění – 2 body;
za 3 vhodná doplnění – 1 bod.

Maximálně tedy **2 body**.

7. a) *výrobku*: 2. nebo 3. pád

b) Příklady řešení: ... *výrobku image*. / ... *vytváří výrobku za pomoci ... image*.

Bodování: a) za správnou odpověď – 1 bod;
b) za vhodnou úpravu – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **2 body**.

8. Příklad řešení: *historie, cestopis, listonoš, bystřina, elektřina, střih, dospět, utrpět, zpětný*.

Bodování: za 9 vhodně uvedených slov – 3 body;
za 8–7 vhodně uvedených slov – 2 body;
za 6–5 vhodně uvedených slov – 1 bod.

Maximálně tedy **3 body**.

Celkem tedy maximálně **20 bodů**.

9. Slohový úkol: Hodnoťte dodržení tématu, plynulost a návaznost textu, vhodný výběr

lexikálních prostředků i větovou stavbu. Přihlížejte i k tvaroslovné a pravopisné správnosti.

Bodování: 0–10 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.